

DET DANSKE
SPROG- OG
LITTERATURSELSKAB

Aarhus Universitetsforlag

AARHUS UNIVERSITY PRESS

ISBN 978 87 7184 167 1
416 sider, hardback
Pris: 399,95 kr.
Udkommer den 15. juni 2022

PRESSEKONTAKT

Det Danske Sprog- og Litteraturselskab

Ledende redaktør:

Ebba Hjorth

Tlf.: 60 80 20 35

Mail: eh@dsl.dk

Direktør:

Karen Skovgaard-Petersen

Tlf.: 29 62 46 95

Mail: ksp@dsl.dk

Værket er finansieret af Carlsbergfondet

Pressemeddelelse

Ludvig Holberg, Olga Ravn og alle de andre.
Dansk Sproghistorie bind 6

Med sjette og sidste bind af værket *Dansk Sproghistorie*, som udkommer den 15. juni 2022 under titlen *Forfatternes dansk*, er hele Danmarks sproghistorie nu samlet i 6 bind.

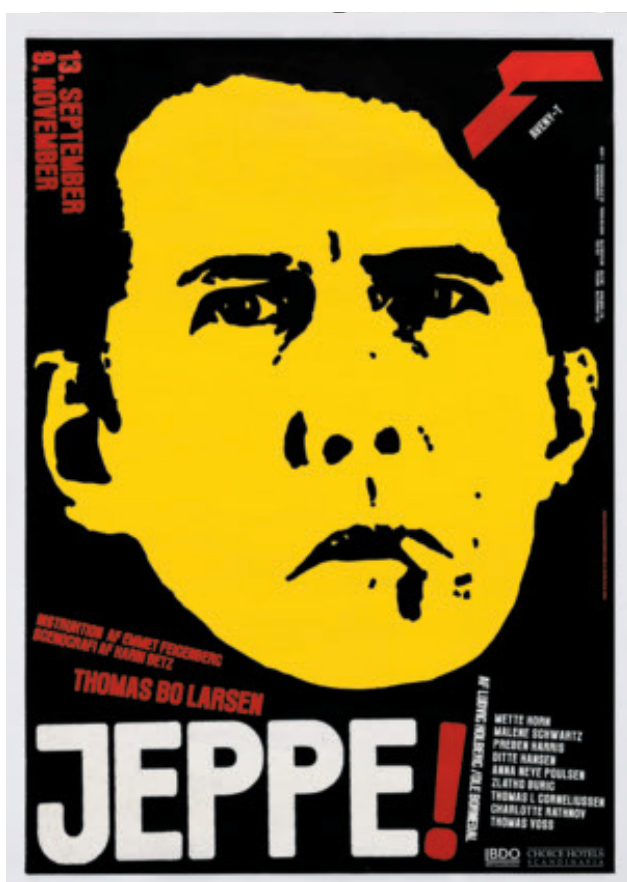
Redaktion: Ebba Hjorth, Henrik Galberg Jacobsen, Bent Jørgensen, Birgitte Jacobsen, Merete Korvenius Jørgensen og Laurids Kristian Fahl

Ludvig Holberg var med sit sprog med til at indføre nye stilidealer om klarhed og præcision i 1700-tallet. Små 300 år senere udnytter Olga Ravn det særlige sprog i medier som Instagram og personlige blog-indlæg til at eksperimentere med sin forfatteridentitet. Sproget er det mest personlige vi har. Det former vores tanker, det gør os i stand til at kommunikere med vores omverden, det gør os til dem vi er. Men hvad er *dansk* sprog, og hvor kommer det fra? Disse væsentlige spørgsmål tages op i *Dansk Sproghistorie*, hvis sjette og sidste bind nu udkommer. Med det afsluttes næsten 20 års arbejde.

Dansk Sproghistorie 1-6 følger det danske sprogs udvikling fra de ældste runeindskrifter til nutidens digitale tekster. Det er den første samlede beskrivelse af dansk siden 1968 – og den mest ambitiøse. Hele 92 eksperter inden for udforskningen af alle dele af det danske sprog har leveret bidrag, og bag det store arbejde med at koordinere og redigere de mange bidrag står Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, der har en lang tradition for at udgive ordbøger og sprogbeskrivelser.

"Det er en fantastisk glæde at kunne afslutte værket og overlade det til sprogelskere og sprognørder og alle andre der søger detaljer eller overblik over forløb og milepæle i det danske sprogs udvikling og i dets sameksistens med andre sprog", udtaler redaktionen.

Sjette bind består af to dele: "Sprog og stil" og "Forfattersprog". "Sprog og stil" indeholder en generel beskrivelse af stildealer, stilforskydninger og stilistiske virkemidler gennem tiderne og følges op af en undersøgelse af hvordan talesprog er blevet gengivet i skrevne tekster, og af forskellige talesprogsgenrer som fx samtalen omkring middagsbordet. Det sidste kapitlet i første del er en beskrivelse af hvordan danske oversættelser af markante fremmedsprogede værker har påvirket det danske ordforråd og brugen af faste vendinger – både når det gælder klassisk litteratur som Dantes *Guddommelige Komædie* og tegneserier som *Anders And*. "Forfattersprog" rummer karakteristiker af i alt 20 skønlitterære forfattersprog og beskriver den indflydelse disse forfattere har haft på samtidens sprog, og for nogles vedkommende også på eftertidens – fra renæssanceforfatteren Anders Sørensen Vedels planlagte danmarkshistorie, *Om den danske krønike at beskrive*, til Klaus Ribbjergs *Time out* fra 2009.

Ludvig Holbergs fuldt integrerede tilstedeværelse i nutiden – trods sproglige og kulturelle forskelle på tværs af 300 år – viser sig fx i Ole Bornedals meget frie versionering af *Jeppe på Bjerget* fra 2002. Her fra Jeppe's åbningsmonolog i 1. akt: "Ja, nu har I altså haft fornøjelsen af at møde min kone. Nille hedder hun – og det er ikke det nemmeste ægteskab i verden. Nille er en svær pille. Om det kunne være værre? Min fantasi rækker ikke til at forestille mig det. Nu sidder hun deroppe, ude i køkkenet og æder frokost og læser Se og Hør, mens jeg skal vade hele vejen ud af Avedøre Havnevej i gråvej. Våd udenpå men fuldstændig knastør inden i – især i halsen. Alle veje fører til Rom, bare ikke Avedøre Havnevej. Ligner jeg en alkoholiker? Gu gør jeg ej! Nå, men du drikker sgu da morgen, middag og aften – jatak! Men er der nogen der spør: HVORFOR Jeppe drikker?". Teaterplakat fra forestillingen *Jeppe!* på Aveny-T i København.

Om Dansk Sproghistorie 1-6

Hvad er dansk, og hvor kommer det fra?

Det kan du læse om i **bind 1**, *Dansk tager form*, som udkom i november 2016. Her kan man blandt meget andet få indblik i hvordan dansk blev dansk, og om forskellige måder at beskrive sprog og skrive sproghistorie på. Man kan også læse om de mange forskellige slags skrifter vi har brugt og bruger i Danmark (fx runer, krøllede bogstaver, skriveskrifter og skrifter i elektroniske medier).

Hvor danske er ordene i dansk?

Det kan du læse om i **bind 2**, *Ord for ord for ord*, som udkom i juni 2018. Bindet beskriver bl.a. hvordan de skrevne ord gennem historien har været stavet, og hvilke lyde der har været brugt i udtalen af dansk. Der fortælles om arveord, låneord og fremmedord og om hvordan nye ord før og nu dannes ved sammensætning og afledning. Og så præsenteres også det særlige ordforråd i fagsprog, slang og sted- og personnavne.

Hedder det 'bad' eller 'bedte'?

Det kan du læse om i **bind 3**, *Bøjning og bygning*, som udkom i august 2019. Bindet rummer dels beskrivelse af udviklingen og forenklingen i tidens løb af ordenes bøjning, dels ordenes forskellige roller i opbygningen af sætninger (syntaks). Desuden fortælles dialekternes og sociolekternes historie, særtræk og udvikling i særskilte kapitler.

Hvorfor er det svært at forstå kancellisprog?

Det kan du læse om i **bind 4**, *Dansk i brug*, som udkom i marts 2020. Gennem de i alt 16 kapitler og bindets mange illustrationer vises hvordan almensproget gennem tiden er blevet påvirket af forskellige sproglige genrer – fra middelalderens første lovtekster over 1700-tallets aviser på vers til nutidens sprog på de sociale medier.

Hvordan tales der dansk i Amerika?

Det kan du læse om i **bind 5**, *Dansk i samspil*, som udkom i november 2021. Gennem de i alt 25 kapitler og mange illustrationer kortlægger bindet den indflydelse dansk gennem tiden har haft uden for Danmark, og beskriver hvordan andre sprog har påvirket dansk inden for landets grænser.

Hvad laver Ludvig Holberg og Olga Ravn i samme sproghistorie?

Det kan du læse om i **bind 6**, *Forfatternes dansk*, som udkommer 15. juni 2022, og som beskriver udviklingen af sproglig og litterær stil og viser hvordan oversættelser har påvirket det danske ordforråd og brugen af faste vendinger. Samtidig finder man grundige beskrivelser af 20 danske forfattersprog, fra Anders Sørensen Vedel til Klaus Rifbjerg, og du kan få indsigt i, hvordan de har anvendt sproget i deres forfatterskab og hvordan det har påvirket almensproget.

På *Dansk Sproghistories* hjemmeside, dansksproghistorie.dk, kan man finde oplysninger der supplerer den trykte bog. Ud over skriftligt materiale kan man her høre lydfiler med talt sprog, fx skuespillerinden Louise Phisters oplæsning fra 1904 af et par Holberg-monologer, og se billeder og relevante filmklip som fx Agnieszka, Claudia og Daisuke, der hver især fortæller hvorfor de har valgt at studere dansk på universitetet i hhv. Gdansk, Edinburgh og Osaka, eller høre når Benny Andersen "sejler op ad åen på dansk" i sit digt "Verdensborger i Danmark".

Om Det Danske Sprog- og Litteraturselskab

Det Danske Sprog- og Litteraturselskab (DSL) udgiver og dokumenterer dansk sprog og litteratur fra de ældste tider til i dag – i bogform og på nettet. Læs mere på dsl.dk.